

แนวทางให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา*

Career Counseling Guidelines for High School Students

จิตตินันท์ บุญสถิรกุล

Jittinun Boonsathirakul

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education (Psychology and Guidance), Kasetsart University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: fedujub@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพที่มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงอาชีพที่เหมาะสมและสุขภาวะของผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพแบบคุณลักษณะและองค์ประกอบและความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม เป็นกระบวนการที่สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ นอกจากนี้ยังประเมินถึงสุขภาวะของผู้เรียน กระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพแบบคุณลักษณะและองค์ประกอบประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน 1) สัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อสร้างสัมพันธภาพ และการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 2) ระบุตัวแปรด้านพัฒนาการ เพื่อระบุการรับรู้ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของผู้เรียน 3) การประเมินเพื่อประเมินความสามารถ ค่านิยม และความสนใจของผู้เรียน 4) ระบุหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสามขั้นก่อนหน้า 5) สร้างสรรค์และวิเคราะห์ความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม เพื่อทำนายทิศทาง ความพึงพอใจและความต้องการที่ชัดเจนของผู้เรียน 6) ยืนยัน สำรวจ และตัดสินใจ เพื่อตรวจสอบผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทั้งหมด และ 7) ติดตามผล เพื่อติดตามความก้าวหน้าของกระบวนการให้คำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และพัฒนาทักษะยืดหยุ่นให้กับผู้เรียน เพื่อสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

คำสำคัญ: แนวทาง; การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ; นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

Abstract

Effective career counseling considers the appropriate occupation and the learner's current wellness. Trait-and-Factor to Person-Environment Fit Counseling is a process by which learner can choose a career that is suitable for their learners. It also assesses the learners' wellness, this process consists of 7 steps as follows: 1) Intake interview, to build a relationship and collect general information 2) Identify developmental variables, to identify learners' perceptions of internal and external variables 3) Assessment, to evaluate the abilities, values and interests of the learners. 4) Identify and Solve problems, to analyze the data from the previous three steps. 5) Generate person-environment-fit analysis, to predict the direction, satisfaction and clear needs of learners 6) Confirm, explore, and decide, to verify the results of the analysis of all results. and 7) Follow-up, to monitor the progress of the counseling

*Received August 28, 2022; Revised November 14, 2022; Accepted November 17, 2022

process. The counselor able to apply technology and develop flexible skills for learners to be able to adapt to different environments.

Keywords: Guidelines; Career Counseling; High School Students

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงทางเทคโนโลยีที่เป็นการใช้เทคโนโลยีสร้างเป็นนวัตกรรมใหม่เข้ามาแทนมาตรฐานเทคโนโลยีเดิม หรือการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัว ยิ่งไปกว่านั้นหลายองค์กรยังกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี (Digital Transformation) ซึ่งหมายถึงการนำเทคโนโลยีและกลยุทธ์ทางดิจิทัลเข้ามาใช้ในการวางรากฐาน เป้าหมาย การดำเนินธุรกิจ และการบริหารบุคคล (Denning, 2016) ซึ่งเหตุผลที่องค์กรต่างๆ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงก็เพราะการแทรกแซงทางเทคโนโลยีที่สร้างผลกระทบมากมายในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพใหม่ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น และวิธีการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เหตุผลดังกล่าวทำให้องค์กรต่างๆ ทั่วโลกความต้องการอาชีพและทักษะใหม่ๆ เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับการประชุม World Economic Forum: WEF (2020) เกี่ยวกับประเด็นด้านอาชีพการงานในอนาคต ด้วยความกังวลถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่ระบบอัตโนมัติเข้ามาแทนที่มนุษย์มากขึ้น รวมไปถึงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยทาง WEF ได้ทำการสำรวจความต้องการของประเทศต่างๆ ว่ามีแนวโน้มต้องการอาชีพอะไรมากที่สุด พบว่า อาชีพที่เกี่ยวข้องกับระบบออนไลน์ นักวิเคราะห์ข้อมูล วิศวกรทางด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence - AI) นอกจากนั้น WEF ยังพบว่าบางอาชีพที่มีแนวโน้มต้องการน้อยลง เช่น พนักงานฝ่ายบุคคล บัญชี นอกจากนั้นการสำรวจยังพบว่า องค์กรต่างๆ ก็ต้องการทักษะใหม่ๆ เช่นเดียวกัน โดยทักษะที่มีความต้องการมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น การรับมือความเครียดและความยืดหยุ่น การคิดวิเคราะห์และความคิดเชิงนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบเทคโนโลยีและเขียนโปรแกรม การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน และความฉลาดทางด้านอารมณ์ ซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับว่าองค์กรในประเทศนั้นๆ เน้นรูปแบบอุตสาหกรรมแบบไหน (World Economic Forum, 2020)

ด้วยความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาจำเป็นต้องเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงต่อทั้งแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงาน และทักษะใหม่ๆ ที่แต่ละองค์กรทั้งไทยและต่างประเทศต้องการ ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาข้อมูล เรียนรู้เพื่อกำหนดแนวทางอนาคตของตนเอง โดยค้นหาและเข้าใจตนเองให้มากที่สุด ในกรณีของผู้เรียนทางด้านสายอาชีพ ก็จะสามารถเลือกเส้นทางและฝึกทักษะที่สอดคล้องกับอาชีพในอนาคตของตนเองได้ ในกรณีที่ผู้เรียนจะต่อสายสามัญ ก็จะสามารถเลือกเรียนสาขาในมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเองได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในกรณีของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าร้อยละ 60 กำลังจะก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย ยังหาคำตอบให้กับตัวเองไม่ได้ว่าต้องการเรียนในสาขาอะไร หรือจะประกอบอาชีพในด้านไหน หลายคนเลือกเข้าเรียนต่อเพราะเป็นสาขาหรือมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ส่งผลให้เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาไปแล้ว ก็ยังไม่สามารถทำงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตัวเองได้ หรือเหมาะสมกับความต้องการของตนเอง สอดคล้องกับที่ ดร.ธีรช ไซยยศ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ให้ความเห็นว่าผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาไม่ทราบว่าจะต้องการอะไร ไม่ชัดเจน ในการตัดสินใจจริงๆ มักจะไม่รู้ความถนัดของตัวเอง ไม่รู้ว่าจะเรียน

ต่อต้านไหนดอย่างชัดเจน (Admission Premium, 2018) อีกทั้งในช่วงระดับมัธยมศึกษายังมีปัจจัยทางด้านช่วงวัยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะมีการศึกษา พบว่า ร้อยละ 10 ถึง ร้อยละ 20 วัยรุ่นมีปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การขาดความกระตือรือร้น และแรงจูงใจ ความแปรปรวนทางความคิด รวมไปถึงมีอาการฉุนเฉียว ซึ่งทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการเรียน เช่น การหนีเรียน และการออกกลางคัน (Schulte-Körne, 2016)

จากปัญหาทั้งหมดโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างปฏิเสธไม่ได้ ที่จะต้องเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลายก็สามารถค้นหาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตัวเองได้ ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ (Career Counseling) สามารถช่วยเหลือให้ผู้เรียนให้เข้าสู่อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ค่านิยม ศักยภาพของตนเอง และสามารถตั้งเป้าหมายทางด้านอาชีพของตัวเองได้ เพราะหากผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องกับอาชีพตนเองต้องการได้ เขาก็จะสามารถเตรียมฝึกฝนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพนั้นๆ ได้ อีกทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะประเภท Soft Skills ที่ต้องฝึกฝนผ่านประสบการณ์ชีวิต และเป็นทักษะที่สำคัญประกอบไปด้วยคุณสมบัติภายในที่ดีของมนุษย์ เพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้ดีกว่าเดิม (Bellanca, and Ronald, 2010) ยิ่งไปกว่านั้นหากผู้เรียนเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพที่ตรงกับศักยภาพของผู้เรียนเอง ก็จะทำให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดปัญหาการเปลี่ยนงาน หรือออกจากงาน (Schiersmann et al. 2012) ซึ่งกระบวนการแนะแนวสามารถช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตนเองพึงพอใจอย่างมีเหตุผล รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับความสามารถ อุปนิสัย และความชอบของผู้เรียนมากที่สุด แต่บ่อยครั้งพบว่าแม้ว่าผู้เรียนจะเข้ามาด้วยปัญหาทางอาชีพ แต่ก็มักมีปัญหาส่วนตัวเข้ามาแทรกแซงเสมอ ซึ่งปัญหาสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพก็คือการไม่เข้าใจตัวเอง การไม่สามารถค้นพบเอกลักษณ์ในตัวเองได้ (Crites, 1974) ดังนั้นกระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพราะสามารถตอบสนองทั้งทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนและปัญหาอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจ และการเข้าใจและการค้นหาตนเองของผู้เรียนได้

ความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อให้คำปรึกษาด้านอาชีพกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

โลกพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย พร้อมไปกับองค์กรจำนวนมากที่กำลังเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย การดำเนินธุรกิจ และการบริหารบุคคล รวมไปถึงแรงงานอัตโนมัติที่กำลังเข้ามาแทนแรงงานคนมากขึ้น อีกทั้งยังมีการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence - AI) มาใช้ในการทำงานมากขึ้น ทำให้ระบบสามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว Schawab (2016) เรียกสิ่งนี้ว่า “เป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4” สอดคล้องกับการรายงานที่เก็บข้อมูลโดย International Federation of Robotics : IFR (2017) ที่คาดการณ์ว่าทุกประเทศทั่วโลกจะมีแนวโน้มการติดตั้งหุ่นยนต์ในอุตสาหกรรมที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2017 ได้มีการติดตั้งในอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 18 หรือ 346,800 ตัว และยังมีความต้องการมากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งไปกว่านั้น โลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการระบาดของโควิด-19 ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตและการทำงานต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อีกทั้งการระบาดยังทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัว บริษัทจำนวนมากต้องปิดตัวลง หลายองค์กรจึงเร่งนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เนื่องจากผู้บริโภคหันมาทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทั้งการทำงาน หรือการซื้อสินค้าและบริการ หน่วยงานต่างๆ จำเป็นต้องปรับมาใช้ระบบอัตโนมัติเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัส ยกตัวอย่างเช่น Family Mart ที่นำระบบอัตโนมัติมาช่วยให้ลูกค้าคิดเงินค่าสินค้าด้วยตนเอง และบริษัทยาและเครื่องสำอางในญี่ปุ่นตัดสินใจเพิ่มและยกระดับหุ่นยนต์ที่ใช้

ในคลังสินค้า โดยหุ่นยนต์รุ่นใหม่จะมีระบบ AI ซึ่งทำงานที่ซับซ้อนได้มากขึ้น กล่าวได้ว่าสถานการณ์โควิด-19 เป็นตัวเร่งให้ธุรกิจต่างๆ ปรับมาใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติได้เร็วขึ้น (Szczepura, Nomura, and Wild, 2020)

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งหมดที่กล่าวมาส่งผลกระทบไปถึงเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ในภาพรวม เปิดทางให้กับรูปแบบการทำงานที่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และการทำงานร่วมกันเข้ามาแทนที่ อาชีพต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ด้วยความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้เรียนมีเวลาจำกัดในการค้นหาตนเอง และเมื่ออาชีพมีจำนวนเยอะมากขึ้นก็ทำให้ผู้เรียนมีตัวเลือกเพิ่มมากขึ้น จนเกิดความสับสน และวิตกกังวลตามไปด้วย รวมไปถึงพฤติกรรมเปรียบเทียบกับคนอื่นด้วยเช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาดูอาชีพในปี ค.ศ. 2010 ล้วนเป็นงานที่ยังไม่เกิดเลยในปี ค.ศ. 2004 เพราะนวัตกรรมก็เริ่มก้าวกระโดด และจากการประเมินสถานการณ์อนาคต พบว่าร้อยละ 65 ของเด็กระดับมัธยมในวันนี้อาจจะลงเอยด้วยการทำงานที่ตอนนี้ยังไม่มีใครสร้างมันขึ้นมาเลยด้วยซ้ำ (Ringwald, 2015) ผู้ที่สามารถปรับตัวสำเร็จ ก็จะมีความก้าวหน้าและจะประสบความสำเร็จในการทำงาน (Bellanca, and Ronald, 2010)

ในขณะเดียวกันด้วยความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความหวาดหวั่นและสะสมจนกลายเป็นความท้อแท้ใจ ซึ่งในที่สุดอาจนำมาสู่ภาวะซึมเศร้าได้ (Wongpiromsarn, 2020) ยกตัวอย่างเช่น สถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผู้เรียนในหลายๆ ประเทศต้องปรับตัวไปเรียนในรูปแบบออนไลน์ มีมาตรการเว้นระยะห่าง ส่งผลให้ผู้เรียนหลายคนเกิดมุมมองเชิงลบขึ้นมามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียน ความสามารถของผู้สอน หรือโอกาสในการเข้าถึงผู้สอนในระหว่างเรียนออนไลน์ (Abbasi et al. 2020) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมีความเครียดสูงขึ้นกว่าเกณฑ์วิกฤตระหว่างการเรียนออนไลน์ (Schwartz et al. 2021) อีกทั้งยังมีการศึกษาที่พบว่ายิ่งสถานการณ์โควิด-19 ระบาดเป็นระยะเวลานานมากขึ้น ยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความวิตกกังวล นอนไม่หลับ และเกิดความเครียดเพิ่มมากขึ้น (Orgiles et al. 2021)

นอกเหนือจากสถานการณ์โควิด-19 ที่กำลังสร้างความเครียดและความวิตกกังวลให้กับผู้เรียนแล้ว ยังมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านอาชีพและการทำงานที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียดได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบัน พบว่า อาชีพเกิดขึ้นใหม่ๆ จำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น วิศวกรปัญญาประดิษฐ์ (AI/Machine Learning Engineers) ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) งานพัฒนาธุรกิจ (Business Development) หรือ นักวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) บางอาชีพที่ยกตัวอย่างอาจเคยเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ในปัจจุบันกระบวนการทำงานได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยกตัวอย่าง อาชีพนักวิเคราะห์ข้อมูลที่เข้าไปจัดการกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ซึ่งเป็นข้อมูลจำนวนมากมหาศาล เพราะการที่ธุรกิจใดก็ตามสามารถรวบรวมข้อมูลจำนวนมากออกมาใช้ได้จะได้เปรียบอย่างมากในการทำธุรกิจ อย่างไรก็ตามแม้ว่าแต่ละอาชีพที่ยกตัวอย่างจะมีกระบวนการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ก็มีจุดร่วมที่สอดคล้องกัน เนื่องจากหลายองค์กรมีความจำเป็นจะต้องปรับขนาดองค์กรให้เล็กลง เพื่อให้เกิดความคล่องตัว (Agile) ลดกระบวนการทำงานที่ไม่จำเป็น (Lean) โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทน หรือเลือกบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอกมาทำงานแทน (Boonsathirakul, 2021a) ทั้งหมดนี้ทำให้แต่ละอาชีพต้องทำงานร่วมกันมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นักวิเคราะห์ข้อมูล ต้องทำงานร่วมกันกับฝ่ายพัฒนาธุรกิจ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะช่วยเหลือฝ่ายพัฒนาธุรกิจเพื่อนำข้อมูลไปใช้ดำเนินงานบริหารต่อไป หรือ ผู้จัดการโครงการต้องทำงานร่วมกับวิศวกรปัญญาประดิษฐ์เพื่อทำโครงการที่ได้รับการว่าจ้าง เช่น การออกแบบแอปพลิเคชันเพื่อสะสมแต้มร้านค้า

ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพที่กล่าวมา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่สนามการทำงานในอนาคตที่เต็มไปด้วยการแข่งขันสูง และผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องมีความทักษะ

ที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทนำเกี่ยวกับรายงานของ World Economic Forum (2020) พบว่าแต่ละองค์กรทั่วโลกต่างก็ต้องการทักษะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะเด่นของอุตสาหกรรมในประเทศนั้นๆ แต่ก็มีหลายทักษะที่ทุกประเทศต่างต้องการเหมือนกัน เช่น การคิดวิเคราะห์และความคิดเชิงนวัตกรรม การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน การรับมือความเครียดและความยืดหยุ่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความฉลาดทางด้านอารมณ์ ซึ่งทักษะเหล่านี้ยังสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อีกด้วย (Bellanca, and Ronald, 2010)

ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายที่ยากลำบากสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะทั้งสถานการณ์โควิด-19 การเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพและการทำงาน รวมไปถึงความต้องการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนไม่สามารถใช้เวลาอันสั้นในการฝึกฝนได้ แต่จะต้องเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นเวลาพอสมควร จึงทำให้ผู้เรียนต้องเผชิญกับความเครียด ความหวาดหวั่นและสะสมจนกลายเป็นความท้อแท้ใจ ซึ่งในที่สุดอาจนำมาสู่ภาวะซึมเศร้าได้ (Wongpiromsarn, 2020) นอกจากนี้ผู้เรียนยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังต้องประสบกับความกดดันในด้านการศึกษา ความคาดหวังของครอบครัว และสังคม ทำให้เกิดความเครียดสะสมมากขึ้น เช่นเดียวกัน (Boonsathirakul, 2021b) สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ในปี พ.ศ. 2562 ที่พบว่า วัยรุ่นอายุ 11-19 ปีเข้ามาขอรับบริการปรึกษาสายด่วนสุขภาพจิต 1323 จำนวน 10,000 สาย ซึ่งปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรกสำหรับวัยรุ่น ได้แก่ อันดับที่ 1 ความเครียด/วิตกกังวล ร้อยละ 51.36 อันดับที่ 2 ปัญหาความรัก ร้อยละ 21.39 และอันดับที่ 3 ซึมเศร้า ร้อยละ 9.82 (Koomsiri, Jankaew, and Kongpon, 2020) โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ การศึกษาต่อ และการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต อีกทั้งผู้เรียนในระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายยังมีความกังวลในเรื่องของการสอบสูงมากที่สุด โดยมีสาเหตุมาจากความคาดหวังของครอบครัว ไม่เพียงแค่นั้นยังมีความเครียดจากการบ้านและรายงานจำนวนมาก ปัญหากับครูผู้สอน ความไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน และการไม่มีเพื่อนที่โรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องเพื่อนที่มีบทบาทสำคัญในการลดระดับความเครียด ไม่ว่าจะเป็นการรับฟัง และบอกเล่าความไม่สบายใจแก่กันและกัน (Frydenberg, 1997; Chang, 1998)

ในหลายโรงเรียนจะมีกระบวนการแนะแนวทางด้านอาชีพที่เป็นกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตนเองพึงพอใจอย่างมีเหตุผล รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ และความสนใจ และความต้องการของตลาดแรงงาน (Schiersmann et al. 2012) แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับยุคสมัยที่มีทั้งวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงมากมาย เพราะอย่างที่ Crites (1974) ได้อธิบายเอาไว้ว่า บ่อยครั้งพบว่าถึงแม้ว่านักเรียนจะเข้ามาด้วยปัญหาทางอาชีพ แต่ก็มักมีปัญหาส่วนตัวเข้ามาแทรกแซงเสมอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสุขภาพจิตจากการศึกษา ความคาดหวังของครอบครัว และสังคม หรืออาจจะเป็นปัญหากับครูผู้สอน ความไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน และการไม่มีเพื่อนที่โรงเรียน กล่าวคือปัญหาทั้งหมดส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งการที่ผู้เรียนจะตัดสินใจเลือกเส้นทางอนาคตตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องจัดการกับปัญหาอื่นๆ ของตัวผู้เรียนเองไปพร้อมกับการเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ดังนั้นกระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจึงเป็นหนึ่งในกลวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเลือกเส้นทางอนาคตของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ

ในอดีตการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพส่วนใหญ่ ผู้ให้คำปรึกษามักนิยมให้คำแนะนำข้อมูลทางด้านอาชีพโดยตรงจากการใช้เครื่องมือในการประเมินเพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสม แตกต่างกับในปัจจุบันที่ใช้วิธีเน้นความร่วมมือกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา อีกทั้งการให้คำปรึกษาในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดและความรู้สึกโดยมองว่าทั้งสองปัจจัยเชื่อมโยงกัน (Swanson, 1992) กล่าวคือในปัจจุบันการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจึงไม่ใช่เพียงการให้คำแนะนำในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมอย่างเดียวอีกต่อไป แต่เป็นการทำความเข้าใจกระบวนการคิดและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา

จากการศึกษารูปแบบการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพมาตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาพัฒนาการทางด้านอาชีพ และพบว่ารูปแบบการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดและความรู้สึกของบุคคลก็คือ รูปแบบการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพของ Del Valle, Werner, and Rodriguez (2002) ซึ่งพัฒนามาจากหลากหลายแนวคิด (Dawis, 1996; Rounds, and Tracey, 1990; Walsh, 1990; Swanson, 1992) โดยรูปแบบดังกล่าวเรียกว่าการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพแบบคุณลักษณะและองค์ประกอบและความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม (Trait and Factor and Person-Environment-Fit) ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์เบื้องต้น (Intake Interview) เป็นการเริ่มต้นดำเนินการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ และยังเป็นการเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้ให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่วางอำนาจเป็นผู้เชี่ยวชาญ แต่จะให้ความสำคัญไปที่มิตรภาพระหว่างกัน นอกจากนั้นในขั้นตอนนี้ยังเป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษา และผู้เรียนพูดคุย เจาะทางเลือกต่างๆ ในลักษณะของความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ในขั้นนี้ยังเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ประวัติส่วนบุคคลที่เก็บผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการอภิปราย ทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลแวดล้อมที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้คำปรึกษาจะประเมินสถานะทางอารมณ์และกระบวนการคิดของผู้เรียน รวมไปถึงลักษณะบุคลิกภาพก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนประเมินโดยใช้เครื่องมืออีกทีหนึ่ง

ขั้นที่ 2 ระบุตัวแปรด้านพัฒนาการ (Identify Developmental Variables) เป็นข้อมูลให้ผู้ให้คำปรึกษาได้จากการสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 1) การรับรู้เกี่ยวกับตัวเองของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น อัตลักษณ์ อัตมโนทัศน์ ภาพพจน์ และ 2) การรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น สถานะทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม ซึ่งตัวแปรดังกล่าวมีความสำคัญอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นโอกาสของผู้เรียน เพราะแต่ละคนมีข้อจำกัดที่ต่างกันออกไป สอดคล้องกับ Gottfredson (1981) ที่เรียกสิ่งนี้ว่าการประนีประนอม (Compromise) ซึ่งต้องพิจารณา อุปสรรค โอกาส หรือ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ โดยมองว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อโอกาสในการประกอบอาชีพ ยกตัวอย่างเช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ความคาดหวังของครอบครัว หรือ สถานที่ทำงาน อาจส่งผลต่อโอกาสในการประกอบอาชีพ ในบทความการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 Boonsathirakul (2021c) อธิบายว่า มนุษย์เป็นสิ่งที่ดำรงชีวิตร่วมกันเป็นสังคม การที่ผู้เรียนสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และได้รับการยอมรับจากสังคม จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีและจะทำให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างน่าพึงพอใจ อย่างไรก็ตามสถานทางสังคมหรือเศรษฐกิจสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับประเมินของตัวบุคคลเอง โดยการเปรียบเทียบกับคนรอบตัว (Payne, 2017) กล่าวคือ ต่อให้ผู้เรียนมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูง ก็อาจจะมองว่าตัวเองมีสถานะดังกล่าวที่ต่ำกว่าคนอื่นจากการเปรียบเทียบ ยกตัวอย่างเช่น ผู้เรียนอาจรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าเพื่อน เพราะเพื่อนใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีราคาแพงมากกว่าตนเอง

ขั้นที่ 3 การประเมิน (Assessment) เป็นขั้นตอนที่จะประเมินความสามารถ ค่านิยม และความสนใจของผู้เรียนอย่างครอบคลุม ซึ่งลักษณะทั้งหมดที่ประเมินจะต้องสามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา รูปแบบต่างๆ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะนำข้อมูลทั้งหมดไปประมวลผลเพื่อกำหนดความต้องการ และศักยภาพที่สามารถส่งเสริมหรือต่อยอดได้ จุดประสงค์หลักของการประมวลผลก็เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่คาดการณ์ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงพอใจ ซึ่งทักษะการประมวลผลเป็นสิ่งที่สำคัญในขั้นนี้ รวมไปถึงกลยุทธ์ในการมอบหมายงานเพื่อเสริมสร้างทักษะระหว่างขั้นตอนการให้คำปรึกษา โดยรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะการประมวลผลข้อมูลจะสอดคล้องกับขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 ระบุหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา (Identify and Solve Problems) เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษารวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากทั้ง 3 ขั้นแรกเพื่อระบุข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์ ความต้องการรู้เกี่ยวกับตัวเอง และระดับการประมวลผลข้อมูลของผู้เรียน กรณีที่ผู้เรียนมีปัญหาทางด้านอารมณ์หรือพฤติกรรม ยกตัวอย่างเช่น มีภาวะซึมเศร้า หรือวิตกกังวลขั้นรุนแรง ก็จะต้องดำเนินการให้คำปรึกษาโดยเน้นให้ความช่วยเหลือทางด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม หรือส่งต่อกับผู้เชี่ยวชาญหรือจิตแพทย์ อีกกรณีหนึ่งที่อาจพบเจอก็คือผู้เรียนที่มีความเชื่อที่ไม่สมจริง หรือรับรู้ตัวเองคลาดเคลื่อนไปจากความจริง ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้กลยุทธ์เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพหลายคนรวมถึง Rounds, and Tracey (1990) ให้ความสำคัญกับทักษะการประมวลผลข้อมูลเพื่อการตัดสินใจด้านอาชีพอย่างเหมาะสม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสม กล่าวคือ การวินิจฉัยว่าผู้เรียนมีปัญหาทางสุขภาพจิตอื่นๆ ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพหรือไม่ เพื่อประเมินว่าผู้ให้คำปรึกษาจะใช้กลยุทธ์ในการช่วยเหลืออย่างไร กระบวนการดังกล่าวเป็นวัตถุประสงค์หลักของการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพรูปแบบนี้

ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์และวิเคราะห์ความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม (PEF) (Generate PEF Analysis) ในขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษากับผู้เรียนจะร่วมกันพัฒนากระบวนการทางปัญญา (Cognitive Schema) หรือกรอบความคิด (Conceptual Framework) เพื่อนำไปสู่ความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม (PEF) เป็นลักษณะของการวางแผนร่วมกัน โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ที่ผ่านมา ซึ่งสุดท้ายแล้วรูปแบบความสามารถ รูปแบบบุคลิกภาพ คุณค่า และปัจจัยอื่นๆ ของผู้เรียนจะสามารถใช้เพื่อการทำนายความพึงพอใจต่ออาชีพในอนาคตได้ อีกทั้งยังสามารถใช้เพื่อกำหนดความต้องการของผู้เรียนได้อีกด้วย หลังจากนั้นผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจะทำการรายการอาชีพที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะพบกับอาชีพที่สอดคล้องหรือเหมาะสมกับตัวเองมากที่สุด สุดท้ายกระบวนการดังกล่าวจะมีความแม่นยำมากขึ้นเมื่อผู้ให้ปรึกษาทางด้านอาชีพทราบทิศทางที่ชัดเจนหรือความพึงพอใจและความต้องการที่ชัดเจนของผู้เรียน

ขั้นที่ 6 ยืนยัน สำรวจ และตัดสินใจ (Confirm, Explore, and Decide) เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนได้พิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่ พึงพอใจหรือไม่ ในกรณีที่ผู้เรียนพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจกับผลการวิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจะต้องเริ่มกระบวนการใหม่อีกครั้งหนึ่งจนกว่าผู้เรียนจะเข้าใจและยอมรับผลลัพธ์ทั้งหมด แต่ในทางกลับกันหากผู้เรียนพิจารณาแล้วและเห็นด้วยกับผลการวิเคราะห์ ก็ควรทำการเจาะลึกถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานของอาชีพนั้นๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกในท้ายที่สุด

ขั้นที่ 7 ติดตามผล (Follow-up) เป็นขั้นที่ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนหาสามารถแวดล้อมในการทำงานที่ลงตัวกับผู้เรียนมากที่สุด และเป็นที่น่าพึงพอใจมากที่สุด ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจะช่วยเหลือผู้เรียนในการค้นหาอาชีพที่เหมาะสม ในกรณีที่ผู้เรียนเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยเหลือผู้เรียนให้เลือกเรียนในสาขาที่สอดคล้องกับอาชีพในอนาคตของผู้เรียนให้มากที่สุด ซึ่งขั้นตอนนี้จะสอดคล้องกับขั้นตอนการตั้งเป้าหมายและวางแผนปฏิบัติการ (Goal Setting and Action Planning) ของ Boonsathirakul (2021c) ที่แบ่งเป้าหมายออกเป็นระยะสั้น และระยะยาว โดยระยะสั้น ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพควรเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการทำ Portfolio ทำความเข้าใจขั้นตอน Admission หรือศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลสาขาที่จะเข้าศึกษาต่อ ส่วนเป้าหมายระยะยาวผู้ให้คำปรึกษาและผู้เรียนจะต้องร่วมกันวางแผนสำหรับอนาคตข้างหน้าของผู้เรียน เช่น การฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับอาชีพนั้นๆ หรือการพัฒนาทักษะจำพวก Soft Skills ที่จำเป็นในศตวรรษ 21 เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การรู้เท่าทันเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งทักษะดังกล่าว เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการสะสมประสบการณ์ (Sunarto, 2015)

รูปแบบการให้คำปรึกษาดังกล่าวจะให้ความสำคัญไปที่ความเหมาะสมระหว่างตัวบุคคลและอาชีพ ซึ่งอาชีพจะเหมาะสมกับผู้เรียนมากแค่ไหนขึ้นอยู่กับความสามารถ ค่านิยม และความสนใจของตัวผู้เรียนเอง โดยข้อมูลดังกล่าวจะถูกวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงอัตนัย เช่น ความคิด อารมณ์ และกระบวนการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน อย่างไรก็ตามการจะทำงานในอนาคตได้อย่างพึงพอใจและมีความสุข สภาพแวดล้อมในการทำงานมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะต่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าตนเองอยากศึกษาต่อในสาขาอะไร เพื่อจะประกอบอาชีพอะไร อย่างชัดเจนแล้ว แต่เมื่อผู้เรียนเข้าถึงช่วงวัยที่จะต้องประกอบอาชีพที่เลือกเอาไว้ ก็อาจจะพบเจอ วัฒนธรรมองค์กร เงินเดือน ระยะเวลาเดินทาง กฎระเบียบ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่ไม่สอดคล้องกับตัวตนของผู้เรียน ดังนั้นการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพจะประสบความสำเร็จในระยะยาวมากแค่ไหนขึ้นอยู่กับว่าผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพสามารถทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจหรือตระหนักถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานของอาชีพนั้นๆ ได้มากเพียงใด

ผู้ให้คำปรึกษาสามารถใช้เครื่องมือในปัจจุบันมาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ดีมากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบอาชีพนั้นๆ การศึกษาดูงาน และการหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ หรือคลิป YouTube: One day with ที่เป็นคอนเทนต์เกี่ยวกับการทำงานของอาชีพต่างๆ ในหนึ่งวัน อย่างไรก็ตามต่อให้มีข้อมูลจำนวนมากแค่ไหนก็ตาม แต่ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพก็ไม่สามารถมั่นใจได้อย่างแน่นอนว่าผู้เรียนจะพึงพอใจหรือเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของงานได้ อย่างแท้จริง อีกทั้งองค์กรในประเทศไทยหรือต่างประเทศก็มีความแตกต่างกันทั้งสภาพแวดล้อมและเนื้องาน แม้ว่าจะเป็นอาชีพเดียวกันก็ตาม ดังนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นทักษะแห่งอนาคต เพื่อจะสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนั้นทักษะยืดหยุ่นจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกอาชีพ และปรับตัวต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีที่มีแนวโน้มจะก้าวหน้าไปมากขึ้น

Rudolph, Lavigne, and Zacher (2016) ได้ทำการวิเคราะห์ห่อหุ้มเกี่ยวกับทักษะการปรับตัว และค้นพบว่าทักษะการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับ การเลื่อนตำแหน่ง รายได้ การมีส่วนร่วมในงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน การตัดสินใจทางด้านอาชีพ ความพึงพอใจชีวิต และ ความตั้งใจลาออกจากงาน อีกทั้งผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะเสริมสร้างทักษะการปรับตัวของผู้เรียนได้ โดย Savickas, and Porfeli (2012) อธิบายว่า การที่บุคคลจะสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพสามารถมอบหมายภาระงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการลองผิดลองถูกและค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นการหล่อหลอมทักษะในการปรับตัวต่อไปในอนาคต และสุดท้ายเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่กำลังจะมาถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป

ในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทาย ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์โควิด-19 เศรษฐกิจที่ชะลอตัว การเรียนออนไลน์ ส่งผลให้เกิดอาชีพใหม่ๆ และความต้องการทักษะใหม่ๆ เพิ่มขึ้นรวมถึงวิธีการทำงานที่เปลี่ยนแปลงทำให้หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้เรียนจะเกิดความเครียด ความกดดัน ความวิตกกังวลเพิ่มมากขึ้น การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพแบบคุณลักษณะและองค์ประกอบและความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม เป็นกระบวนการที่เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้แล้ว ยังประเมินสุขภาวะทางจิตใจของผู้เรียนด้วย ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพดังกล่าวแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์เบื้องต้น เป็นการเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพ และการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน อื่นๆ เพื่อประเมินสถานะทางอารมณ์ บุคลิกภาพ และกระบวนการคิดของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 ระบุตัวแปรด้านพัฒนาการ แบ่งออกเป็น 1) การรับรู้เกี่ยวกับตัวเองของผู้เรียน เช่น อัตลักษณ์ และภาพพจน์ 2) การรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เช่น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ขั้นตอนที่ 3 การประเมิน เป็นขั้นตอนที่จะประเมินความสามารถ ค่านิยม และความสนใจของผู้เรียนอย่างครอบคลุม ขั้นตอนที่ 4 ระบุหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษารวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากทั้งสามขั้นเพื่อระบุข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์ ความต้องการรู้เกี่ยวกับตัวเอง และระดับการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป ขั้นตอนที่ 5 สร้างสรรค์และวิเคราะห์ความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม เป็นลักษณะของการวางแผนร่วมกันเพื่อทำนายทิศทางที่ชัดเจนหรือความพึงพอใจและความต้องการที่ชัดเจนของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 6 ยืนยัน สำรวจ และตัดสินใจ เป็นการให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนได้พิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่ และขั้นที่ 7 ติดตามผล เป็นขั้นที่ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนหาสามารถแวดล้อมในการทำงานที่ลงตัวกับผู้เรียนมากที่สุด การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพตามกระบวนการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากผู้ให้คำปรึกษาประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และพัฒนาทักษะยืดหยุ่นให้กับผู้เรียน เพื่อจะได้สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

References

- Abbasi, S., Ayoob, T., Malik, A., & Memon, S. I. (2020). *Perceptions of Students Regarding E-learning During Covid-19 at a Private Medical College*. Retrieved July 5, 2022, from <https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2766>
- AdmissionPremium. (2018). *More than 60% of High School Students Nationwide Who Are about to Enter the University Fence. I Do Not Know What to Study*. Retrieved June 20, 2022, from <https://www.admissionpremium.com/content/3296>
- Bellanca, J., & Ronald, S. (2010). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. Indiana: Solution Tree.
- Boonsathirakul, J. (2021a). *Life Career Development*. Bangkok: Faculty of Education, Kasetsart University.
- Boonsathirakul, J. (2021b). Crisis and Stress Coping of Senior High School Students. *Academic Journal of Education*, 22(2), 204-219.

- Boonsathirakul, J. (2021c). Career Preparation for Students in the 21st Century. *Kasetsart Educational Review*, 36(2), 1-11.
- Chang, C. (1998). Disposition Optimism and Primary and Secondary Appraisal of a Stressor: Controlling for Confounding Influences and Relation to Coping and Psychological and Physical Adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 1109-1120.
- Crites, J. (1974). Major Contribution Career Counseling: A Review of Major Approaches. *The Counseling Psychologist*, 4(3), 3-32.
- Dawis, V. (1996). *The Theory of Work Adjustment and Person-Environment Correspondence Counseling*. California: Jossey-Bass.
- Del Valle, J., Werner, C., & Rodriguez, D. (2002). *Adolescent Career Development: Classroom, Group, and Individual Guidance Activities*. California: Books/Cole.
- Denning, S. (2016). Christensen Update Disruption Theory. *Strategy & Leadership*, 44(2), 10-16.
- Frydenberg, E. (1997). Interrelationships between Coping, School Connectedness and Wellbeing. *Australian Journal of Education*, 53(3), 261-276.
- Gottfredson, L. S. (1981). Circumscription and Compromise: A Developmental Theory of Occupational Aspirations. *Journal of Counseling Psychology*, 28(6), 545-579.
- International Federation of Robotics. (2017). *Executive Summary World Robotics 2017 Industrial Robots, Working Paper of International Federation of Robotics*. Retrieved June 28, 2022, from https://ifr.org/downloads/press/Executive_Summary_WR_2017_Industrial_Robots.pdf
- Koomsiri, P., Jankaew, S., & Kongpon, T. (2020). A Case Study of Determinants of Using Mental Health Helpline 1323 in Crisis and Effective Practice of the Counselor. *Journal of Mental Health of Thailand*, 28(2), 99-110.
- Orgiles, M. et al. (2021). *Coping Behaviors and Psychological Disturbances in Youth Affected by the COVID-19 Health Crisis*, *Frontiers in Psychology*. Retrieved July 7, 2022, from <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.565657>
- Payne, K. (2017). *The Broken Ladder: How Inequality Affects the Way We Think, Live, and Die*. New York: Viking.
- Ringwald, A. (2015). *3 Ways to Fix Our Broken Training System*. Retrieved July 1, 2022, from <https://www.weforum.org/agenda/2015/01/three-ways-to-fix-our-broken-training-system>
- Rounds, B., & Tracey, J. (1990). *From Trait and Factor to Person-environment Fit Counseling: Theory and process*. New Jersey: Erlbaum.
- Rudolph, C., Lavigne, K., & Zacher, H. (2016). Career Adaptability: A Meta-analysis of Relationships with Measures of Adaptivity, Adapting Responses, and Adaptation Results. *Journal of Vocational Behavior*, 98(1), 1-49.
- Savickas, L., & Porfeli, J. (2012). Career Adapt-abilities Scale: Construction, Reliability, and Measurement Equivalence Across 13 Countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 661-673.

- Schiersmann, C., Ertelt, B. J., Katsarov, J., Mulvey, R., Reid, H., & Weber, P. (2012). *Nice Handbook for the Academic Training of Career Guidance and Counselling Professionals*. Heidelberg: Heidelberg University.
- Schulte-Körne, G. (2016). Mental Health Problems in a School Setting in Children and Adolescents. *Dtsch Arztebl Int*, 113(11), 183–190.
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution: What it Means, How to Respond*. Retrieved June 30, 2022, from <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond>
- Schwartz, K. et al. (2021). COVID-19 and Student Well-Being: Stress and Mental Health During Return-to-School. *Canadian Journal of School Psychology*, 36(2), 166-185.
- Sunarto, D. (2015). Improving Students Soft Skills Using Thinking Process Profile Based on Personality Types. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 4(3), 118-129.
- Swanson, L. (1992). Vocational Behavior: Life-span Career Development and Reciprocal Interaction of Work and Nonwork. *Journal of Vocational Behavior*, 41(1), 101-161.
- Szczepura, A., Nomura, T., & Wild, D. (2020). The Future of Robots in a Super-aged Society. *Annals of Robotics and Automation*, 4(1), 18-21.
- Walsh, B. (1990). *A Summary and Integration of Career Counseling Approaches*. New Jersey: Erlbaum.
- Wongpiromsarn, Y. (2020). Mental Health and the COVID-19 Crisis in Thailand. *Journal of Mental Health of Thailand*, 28(4), 280-291.
- World Economic Forum. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*. Retrieved June 23, 2022, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf